Etnička karta BiH prema popisu stanovništva 1991. godine.
(izvor: Ured visokog predstavnika za Bosnu i Hercegovinu)

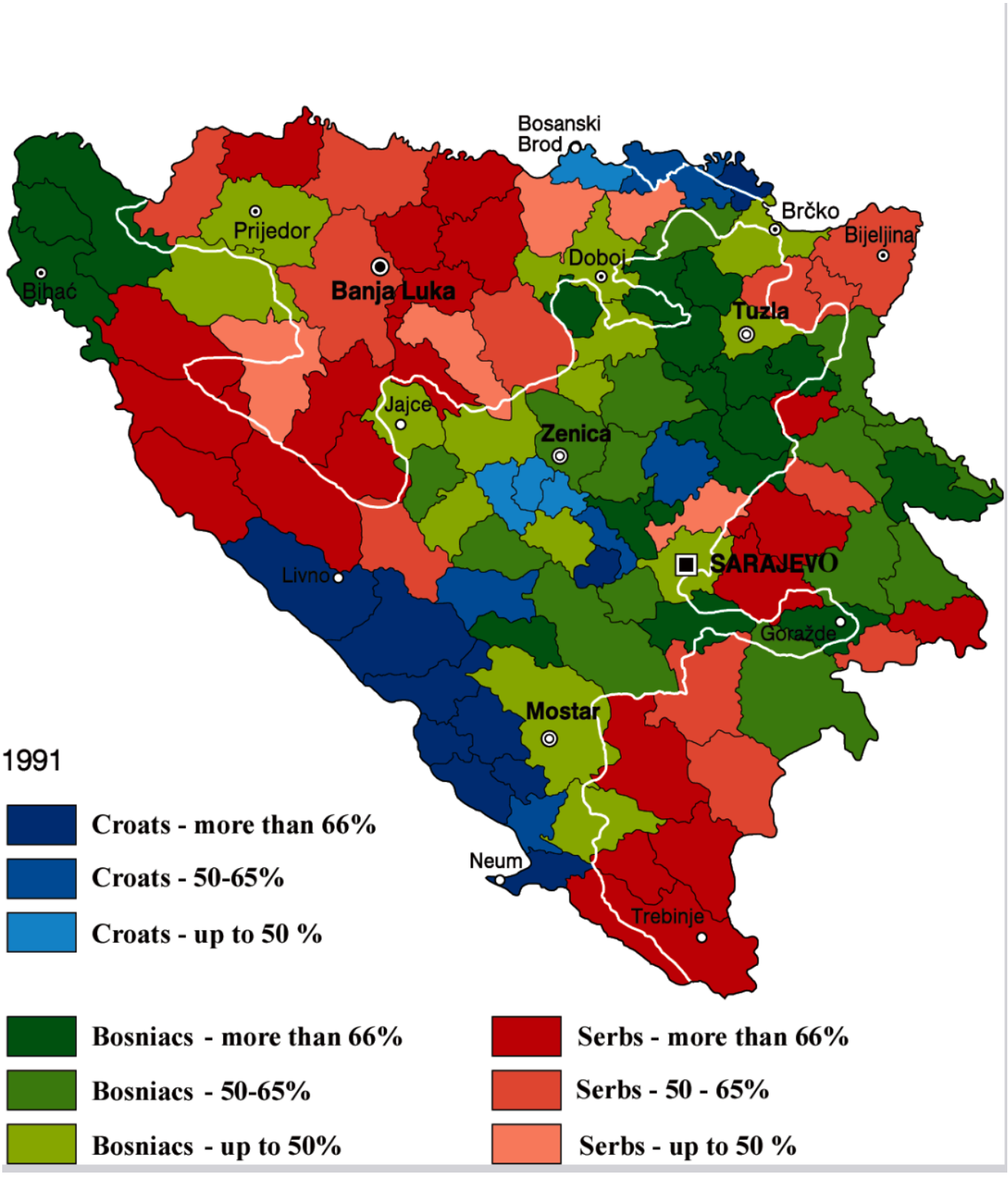

Nadolazeći popis stanovništva BiH 2013. godine predstavlja još jednu historijsku priliku da Bošnjaci mirnodopskim putem izgube političku moć i dijelove teritorija na kojima predstavljaju većinsko stanovništvo ukoliko se nacionalno podjele na vjerske i geografske grupacije. Ako se Bošnjaci podijele na *Bosance*, *Hercegovce* i *Muslimane*, Srbi ce postati većinski narod BiH.

Da mi u nacionalnom smislu nismo ni *Bosanci* ni *Hercegovci* ni *Muslimani*, nego isključivo Bošnjaci – treba ponavljati jasno i glasno. Termin Bosanac (i Hercegovac) je regionalni, geografski termin, a može biti i državni. U tome ima i sličnosti s terminom *Srbijanac* i *Srbin*. Srbin ne mora biti *Srbijanac*, kao sto Bošnjak ne mora biti *Bosanac*. Ne činimo 'samogenocid' dijeleći se na *Bosance*, *Hercegovce*, *Muslimane* i slične floskule. Platili smo ogromnu cijenu za svoju slobodu i za svoje ime. Ne kockajmo se sa onim što je Safvet-beg Bašagić, davne 1891. godine, opisao kao "*najsvetije blago, naše ime ponosno i drago*."

Na sljedećem popisu stanovništva Bosne i Hercegovine izjasnimo se u etno-nacionalnom smislu kao Bošnjaci!

‘Samogenocid’ na popisu stanovništva BiH

Daniel Toljaga
Al-Jazeera Balkans
12. Nov. 2012.

Nacija je zajednica ljudi koji dijele zajednički jezik, kulturu, etnicitet, vjeru i historiju bez obzira na teritorijalnu ograničenost.

Ovaj termin se u zemljama poput Kanade upotrebljava za sve stanovnike unutar države, mada stanovništvo francuskog govornog područja provincije Quebec i starosjedilačko indijansko stanovništvo odbijaju takvu odrednicu i sebe smatraju zasebnim nacijama.

Pojam “nacije” na Balkanu nikada nije bio vezan ni za državu ni za pasoš, niti se anglosaksonsko shvaćanje “nacije” moglo dovoditi u bilo kakvu vezu sa bogatim historijskim nasljeđem ljudi ovih krajeva.

Sasvim je prirodno da autohtoni narodi Balkana – *Bošnjaci, Srbi i Hrvati* – na sebe gledaju kao na etno-nacionalne grupe, kao što je to slučaj i sa nekim drugim narodima – npr. *Jevrejima*.

Neće se nijedan Srbin na predstojećem popisu stanovništva BiH u aprilu 2013. godine izjasniti ni kao *Bosanac* ni kao *Hercegovac*, niti će se ijedan Hrvat izjasniti kao *Hercegovac* ili kao *Bosanac*.

Međutim, postoje naznake da će na popisu doći do raskola među nama Bošnjacima, što će imati katastrofalne posljedice po Bosnu i Hercegovinu i njene autohtone stanovnike – Bošnjake.

Kompleks inferiornosti

Alija Isaković, jedan od naših najistaknutijih intelektualaca, opisao je Bošnjake ovim riječima:

“*Nigdje nisam sreo tako dirljivo dobrodušne, naivne i predane ljude, beskrajno samopožrtvovane, spremne na svaku ličnu i kolektivnu žrtvu i nigdje takve pojedince i skupine apsolutno uskogrude, beskrajno samožive, potkupljive,*

politički ljigave i, nadasve, opsjednute omalovažavanjem svega vlastitoga, vlastitoga imena, vjere, običaja, prošlosti. Ne nalazim tome nikakva opravdanja." [1]

Taj kompleks inferiornosti – o kojem je rahmetli Isaković govorio na Bošnjačkom saboru 1993. godine u ratnom Sarajevu – još je prisutan kod Bošnjaka i očitava se kroz neprestano osporavanje samog sebe.

Problem je nastao polovinom 19. stoljeća, kada je propaganda iz Srbije i Hrvatske počela unositi srpsku i hrvatsku nacionalnu svijest u naše pravoslavce i katolike.

U svom proglasu 1848. godine bošnjački franjevac Ivan Frano Jukić (*Slavoljub Bošnjak*) bilježi: "*Mi Bošnjaci njekad slavni narod sad jedva da smo živi nas samo kao očenutu glavu od stabla slavjanskog gledaju priatelji naukah i žale nas.*"

Ubrzo je uslijedio period brutalne opresije i osporavanja postojanja Bošnjaka i zabranjivanja upotrebe vlastitog jezika (mada je rječnik bosanskog jezika skoro 200 godina stariji od prvog rječnika srpskog jezika). Taj je mračni period trajao sve do raspada Srboslavije i genocida u Srebrenici.

Nadolazeći popis stanovništva predstavlja još jednu historijsku priliku da Bošnjaci mirnodopskim putem izgube političku moć i dijelove teritorija na kojima predstavljaju većinsko stanovništvo ukoliko se nacionalno podjele na vjerske i geografske grupacije.

Činjenica jeste da se mnogi Bošnjaci još nacionalno izjašnjavaju kao "Muslimani", "Bosanci", "Hercegovci", ali isto tako i kao "Bošnjaci-muslimani" i "Muslimani-Bošnjaci" i slične varijante.

Ukoliko se ovakvo izjašnjavanje oslika na popisu stanovništva, ono će rezultirati brojčanim smanjenjem stvarnog broja Bošnjaka, što će nadalje doprinijeti slabljenju naše političke moći, a padom brojnosti Bošnjaka doći će i do sužavanja našeg etničkog teritorija, jer će u nacionalno mješovitim sredinama Hrvati i Srbi preko noći postati većina i time preuzeti kontrolu nad našim teritorijem.

Ozbiljan problem

Bošnjaci su ključni faktor opstojnosti Bosne i Hercegovine. Da se pitalo Srba i Hrvata, Bosna bi odavno bila u sastavu Velike Srbije, odnosno Velike Hrvatske.

Svako slabljenje bošnjastva doprinosi slabljenju Bosne i Hercegovine i njenom eventualnom raspadu, a i našem položaju u njoj i izvan nje.

Predsjednik Bošnjačke akademije nauka i umjetnosti, prof. dr. Ferid Muhić, pojašnjava da "*Bošnjaci imaju ozbiljan problem s obimom svojeg identiteta i veoma često se pribjegava potpuno praznoj floskuli priče o Bosancima i Hercegovcima kao nekakvoj naciji*."

"*To ima smisla samo kao oznaka državne pripadnosti. Nećete nikada u Hrvatskoj čuti priču o posebnosti Dalmatinaca i Hrvata ili u Srbiji da su to Šumadinci i Srbi. Ali u BiH ćete čuti da su to Bosanci i Hercegovci, iako toga nema u Ustavu, popisnim komisijama. Dakle, najmanje do svog identiteta drže Bošnjaci, a najviše se radi na tome da tako i ostane*."

Da mi u nacionalnom smislu nismo ni *Bosanci* ni *Hercegovci* ni *Muslimani*, nego isključivo Bošnjaci – treba ponavljati jasno i glasno.

U protivnom možemo očekivati katastrofalne posljedice, a probni popis već nagovještava ozbiljne probleme.

Prema informacijama do kojih su došli novinari agencije Anadolija (AA), izvor blizak provođenju procesa probnog popisa u BiH upozorava:

"*Svi oni koji se na popisu ne izjasne kao pripadnici jednog od tri konstitutivna naroda, bit će smješteni u ostale. Na taj način dolazi do velikog problema, jer se većina [bošnjačkog] stanovništva izjašnjava kao Musliman, pretpostavljajući da se time podrazumijeva da je i Bošnjak. Bošnjaci su imali genocid i etničko čišćenje, a ovaj popis će biti pečat sudskog vještaka na to*."

Akademik Muhamed Filipović vidi dilemu između Bosanstva i Bošnjaštva kao "*dio jedne veoma duge i složene kampanje revizije istorije. Želja je protagonista te kampanje da nas vrate unazad na vremena kada je bilo problematično da li mi kao Bošnjaci uopšte postojimo*."

On je istakao da je ovo vid "*osporavanja bošnjačkog identiteta, što je osnovni vid osporavanja Bosne*", te dodao: "*Ako Bosna nema svoj narod koji je imenom, istorijom i sadržajem svog identiteta vezan za tu zemlju i državu, onda ona nije supstancijalna istorijski. Onda se ona svodi na Srbe i Hrvate kao jedine istorijske nacije*."

Nakaradni Popis

Problem predstojećeg popisa stanovništva predstavlja i to što će ukućani moći da se izjašnjavaju u ime ostalih ukućana, što povlači za sobom i pitanja privatnosti i tačnosti podataka.

Međutim, dodatni problem predstavlja i neusklađenost državnog zakona o popisu sa paralelnim entitetskim zakonom, koji je usvojila Skupština Republike Srpske, a koji dozvoljava ovom manjem entitetu – stvorenom na etničkom čišćenju i genocidu – da pravi ispravke na listićima i dalje kompromituje rezultate popisa. Imajući u vidu očajan položaj Bošnjaka u RS-u, nije teško pretpostaviti da ovakvi propisi prvenstveno idu na njihovu štetu.

“Naime, u članu 7. Zakona o popisu RS-a utvrđeno je da ‘opštinske popisne komisije mogu da izvrše dopune i ispravke popisnica’, što dovodi do kršenja profesionalnog odnosa popisivača prema popisnici koja treba biti autentična. Takođe, u Zakonu o popisu stanovništva RS izostavljen je dio da opštinsku popisnu komisiju mora sačinjavati po jedan predstavnik iz sva tri konstitutivna naroda BiH, što je navedeno u istom zakonu BiH. Problem pričinjava i popisnica, a posebno dijelovi koji se tiču izjašnjavanja stanovništva o etničkoj i vjerskoj pripadnosti, te maternjem jeziku.”

Mada je pitanje Bošnjaka u Republici Srpskoj riješeno u periodu između 1992. i 1995. godine – i to rasprostranjenim progonima, uništavanjem kulturne baštine, masovnim silovanjima, brutalnom opsadom gradova, sistematskim ubistvima i genocidom – Bošnjaci su ipak uspjeli održati status većine na nekih 30-ak procenata teritorija BiH koji se nalazi isključivo u Federaciji.

Zavisno od rezultata popisa stanovništva i taj teritorij bi se u dobroj mjeri mogao smanjiti.

Primjera radi, najkritičnije posljedice možemo očekivati u nacionalno mješovitom srednjobosanskom kantonu. Ništa bolja prognoza nije ni za Mostar u Hercegovini u kojem se 1991. godine čak 10% stanovništva izjasnilo kao ‘*Jugoslaveni*’.

Najzapadniji dio Unsko-sanskog kantona, gdje izdajnici i sljedbenici ratnog zločinca Fikreta Abdića rade za srpsko-hrvatske interese, predstavlja dodatnu sol na ranu.

Apel

Ne činimo ‘samogenocid’ dijeleći se na *Bosance*, *Hercegovce*, *Muslimane* i slične floskule. Platili smo ogromnu cijenu za svoju slobodu i za svoje ime. Ne kockajmo se sa onim što je Safvet-beg Bašagić, davne 1891. godine, opisao kao “*najsvetije blago, naše ime ponosno i drago*”.

Na sljedećem popisu stanovništva Bosne i Hercegovine izjasnimo se u etno-nacionalnom smislu kao **Bošnjaci!**

Dodatak:

Izvanredno zapažanje Alije Isakovića o ovoj temi:

“Neuk i neobaviješten čovjek često brka pojmove Bošnjak, Bosanac, Musliman, Bosanski Musliman, musliman. Nažalost, u taj svijet spadaju i neki naši novinari i neki naši ljudi na visokim položajima. Jednostavno, ima svijeta kojeg to do sada nije zanimalo.

To je pretežno onaj nas sloj i soj koji nije razvijao u sebi nikakve pojmove o vjeri i naciji. To su najčešće oni ljudi koji misle da su izuzetno napredni, izvan i iznad običnog puka. To je onaj soj u kojeg nema pojmova o općem već samo o vlastitom.

U velikoj mjeri to je i svojevrsna mimikrija kakvu ima i životinjsko carstvo.

Dakle, Bošnjak je tradicionalno nacionalno ime bosanskohercegovačkih muslimana, sandžačkih muslimana i svih drugih muslimana koji govore bosanskim jezikom.

Osim nas koji se znamo, u samoj Turskoj je skoro šest miliona Bošnjaka (iz više generacija), a danas ih ima od Kanade do Novog Zelanda.

U sovjetskim naučnim djelima i enciklopedijama, u turskim enciklopedijama i u nekih drugih naroda koji su s nama imali historijske kontakte, mi smo uvijek predstavljani kao Bošnjaci.

Termin *Musliman* (u nacionalnom smislu), koji je uveden u popis stanovništva 1971, zamijenjen je terminom Bošnjak na posljednjem Bošnjačkom saboru, septembra 1993. godine, na kojem je jednodušnom aklamacijom vraćeno ovo narodno viševjekovno ime, u atmosferu potpune saglasnosti i olakšanja da se to natezanje s imenom okonča, bez velikih riječi i bez ikakvih prenemaganja, tumačenja i pravdanja…

Savez komunista uveo je za nas termin *Musliman* umjesto Bošnjak da bi se *Muslima*n asimilirao u musliman, a musliman može biti bilo koje nacije.

Citirao bih o ovome izvanredno zapažanje dvojice naših vrsnih intelektualaca dr. Enesa Karića i dr. Rešida Hafizovića u njihovom pogovoru knjizi Emira Šekiba Arslana Zašto su muslimani zaostali, a drugi napredovali?, Sarajevo 1993. godine:

‘Napokon, kada je naše historijsko pamćenje postalo isto sto i posvemašnji zaborav, tada su nas, opet drugi, oslovili imenom *Muslimani*, ali samo zato da bi

najavili lovnu sezonu na *Muslimane*, do istrebljenja. Zar naša svakodnevnica nije najbolje svjedočanstvo za to? Nisu nas, naime, oslovili *Muslimanima* s ciljem da nas podsjete na porijeklo naših pravih duhovnih korijena i da nas nepogrešivo upute na već zaboravljenu duhovnu zavičajnost, već da bi nam, uz podsmijeh i prezir, priznali pravo na etnicitet koji nikako nema pravo na sopstvenu prošlost i na sopstveni duhovni kontinuitet. A ako bi nam to pravo i priznali kad su nas već bili usmjerili da koračamo tuđim putem i da budemo sudionici tuđe historije i tuđe kulturne tradicije.'

Ostaje termin musliman (u vjerskom smislu) i piše se malim "m", malim početnim slovom kao i kršćanin, hrišćanin, protestant…

Termin musliman označava svakoga od milijardu pripadnika islamske vjere, bez obzira na to gdje žive, kojim jezikom govore i bez obzira koje su nacije.

Poznato je da svaki od islamskih naroda ima svoje narodno ime. Termin Bosanac (i Hercegovac) potpuno je jasan i označava svakoga ko je rođen u Bosni i Hercegovini ili je to stekao življenjem u BiH.

To je regionalni, geografski termin, a može biti i državni. U tome ima i sličnosti s terminom Srbijanac i Srbin.

Srbin ne mora biti Srbijanac, kao sto Bošnjak ne mora biti Bosanac. Ima čak i obrazovnih pojedinaca koji misle da se pod termin Bošnjak može podvesti Bošnjak-musliman, Bošnjak-katolik, Bošnjak-pravoslavac.

To su proizvoljnosti, čak štetne proizvoljnosti koje mirišu na neku vrstu bh. unitarizma.

Naši bh. pravoslavci su Srbi, a katolici Hrvati. Zna se od kada je to tako (druga polovica 19. vijeka) i zna se zašto.

To se mora uvažavati, inače bismo ličili onima koji prave neko novo sveto trojstvo u tome. To ne."

---

[1] *Govor Alije Isakovića. Bošnjački sabor, Sarajevo. 27. septembra 1993.*